

ПОНЯТТЯ “ЕГОЇЗМ” ТА ЙОГО СУТНІСТЬ

*Гайдар А. О., студентка групи ЗЕД 2/1
Науковий керівник – асистент Шарін О. В.
Миколаївський національний аграрний університет*

Зміни у політичному, економічному, духовному житті сучасного суспільства викликають радикальні зміни в ціннісних орієнтаціях і вчинках людей. Умови руйнування старих устоїв та ідей радянської доби, призводять до переоцінки поглядів, що стримувалися та заборонялися протягом останніх десятиліть. Така ситуація в українському суспільстві призвела до реформування інституту моральних цінностей, що найбільш виразно проявляється у свідомості саме молоді.

Товарно-грошові відносини, що були раніше більш характерними для економічного ринку, увійшли в життя кожної людини, нанесли свій відбиток на взаємовідносини у суспільстві і це призвело до росту егоїстичних тенденцій у суспільстві [1].

Філософське осмислення поняття “егоїзму” здійснювалося та змінювалося з плином історичного часу:

- проблема людини як мотиватора власних дій та вчинків порушувалася ще в Античні часи в працях Платона й Аристотеля;

- епоха Середньовічної філософії означилася з одного боку повним придушенням всіх природніх прагнень, потягів та бажань індивіда;

- епоха Ренесансу ознаменувалася відродженням ідей Античності, егоїзм проголошується рушійною силою розвитку людства;

- філософія Нового часу являє собою синтез попередніх епох; егоїзм розглядається з протилежних точок зору: як порок та добродетель; з'являється теорія розумного егоїзму. Зокрема Гоббс доводить, що людина зовсім не суспільна за природою. Вона егоїст, оскільки шукає в суспільстві не друзів, а здійснення власних корисних інтересів. Інакше детермінує поняття егоїзм Жюльєн Офре де Ламетрі “Тільки егоїзм підтримує породжений смак до життя. Значно більше приходиться шкодувати за браком себелюбства, ніж за його надлишком” [2, с. 174].

В сучасній філософії на особливу увагу заслуговує позиція Еріха Фромма. Він зазначає, що егоїзм це не любов до себе, а протилежність. Це своєрідний вид жадібності, що базується на ненажерності, в результаті якої справжнє задоволення в принципі недосяжне. “Уважне спостереження показує, що егоїст, хоча він завжди зайнятий собою, ніколи не буває задоволеним... Якщо придивитися ще ближче, ми побачимо, що людина такого типу далеко не захоплена від себе самої, що в глибині душі вона себе ненавидить” [3, с. 104].

Причина егоїзму криється у відсутності любові до себе. Людина, яка себе не любить, не впевнена у собі, повинна весь час займатися лише собою, жадібно добувати собі все те, що мають інші. Оскільки в неї немає впевненості, вона повинна доводити собі, що вона не гірше інших [3, с. 104].

Незалежно від того притримується людина загальноприйнятих норм поведінки у суспільстві чи веде себе аморально, вона завжди потребує, щоб її сприймали як особистість. Так чи інакше егоїстична особистість завжди намагається формувати собі позитивний образ. Слід відзначити також, що егоїзм є, перш за все, породженням природного інстинкту самозбереження.

Сучасна людина вважає, що її вчинки мотивуються її інтересами, однак насправді ж її життя присвячується суб'єктивним цілям, ствердженню її соціальної ролі.

Сучасне українське суспільство розподілилося на тих громадян, котрі мріють про повернення до “радянських ідеалів”, тих, хто радикально дотримується нового світогляду, і тих, кому важко визначитися в новій ситуації. І все це за умови хронічної економічної кризи, руйнації традиційного життєвого устрою, і, що найголовніше, відсутності загальноновизнаної усвідомленої державної ідеї [4, с. 22]. Все це сприяло зросту егоїстичних тенденцій, як захисного механізму проти небажаних змін у суспільстві.

Навіть такий фрагментарний розгляд окремих положень та концепцій дає нам підстави стверджувати, що філософське осмислення проблеми егоїзму утворювалось та змінювалось з плином історичного часу, що егоїзм не є конкретною рисою людського характеру. Швидше, це своєрідний синтез людських вдач – позитивних та негативних, що постійно працюють на індивіда. Егоїзм – це не статичне явище, воно змінюється разом із поставленими цілями та бажаннями, комбінуючи людські риси: хитрість та розум, жадібність та щирість, твердість та слабкість, ненависть та любов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Муздибаєв К. Егоїзм особистості / К. Муздибаєв // Психологічний журнал. – 2000. – Т. 21. – № 2. – С. 27-39.
2. Філософія любові : збірник: в 2 ч. / Упорядник А. А. Івин. – М., 1990. – 510 с.
3. Читанка з філософії : у 6 книгах. – К. : Довіра, 1993. – Кн. 6: Зарубіжна філософія ХХ століття. – С. 179-194.
4. Семигіна Т. Між минулим і майбутнім: українське суспільство в час трансформації / Т. Семигіна // Соціальна політика і соціальна робота. – 2001. – № 3. – С. 118-128.